

Utbildningsdepartementet

Remiss - Promemorian Hållbar och högkvalitativ läkarutbildning och klinisk forskning – förslag till ett reviderat ALF-avtal

Sammanfattning

Region Jönköpings län har getts möjlighet att yttra sig över promemorian ”Hållbar och högkvalitativ läkarutbildning och klinisk forskning – förslag till ett reviderat ALF-avtal”, diarienummer U2024/01035.

Promemorian är framtagen som underlag inför en omförhandling av Avtalet mellan svenska staten och vissa landsting om samarbete om utbildning av läkare, klinisk forskning och utveckling av hälso- och sjukvården (ALF-avtalet). Region Jönköpings län tillstyrker många av promemorians förslag och anser att förslagen som berör finansieringsprinciperna, formerna för ersättningen och resursfördelningsmodell är särskilt viktiga. Regionen bedömer att förslaget om ersättning inte beaktar geografisk utbildningsmodell vilket riskerar att försvaga förutsättningarna för regionaliserad läkarutbildning då sådana modeller medför högre kostnader. Regionen uppfattar att regionaliserade utbildningsmodeller ger bättre möjligheter att möta kompetensförsörjningsutmaningar och därmed torde kunna vara mer samhällsekonomiskt lönsamma trots högre direkta utbildningskostnader.

Synpunkter på förslaget

Region Jönköpings läns synpunkter till förslaget redovisas nedan.

Bedömningar och förslag om ALF-avtalets konstruktion och allmänna bestämmelser

5.1 ALF-avtalets syfte

Region Jönköpings län ställer sig bakom förslaget att behålla det huvudsakliga syftet med ALF-avtalet.

5.2 ALF-avtalets namn

Region Jönköpings län stödjer förslaget att ersätta ALF-namnet ”utveckling av hälso- och sjukvården” med ”nyttiggörande av klinisk forskning och ny kunskap i hälso- och sjukvården”. En sådan ändring är rimlig och mer ändamålsenlig utifrån att mycket av hälso- och sjukvårdens utvecklingsarbete bedrivs utanför universitetssjukvården.

5.3.1 Finansieringsprinciperna

Region Jönköpings län delar grundtanken om att ALF-systemet och finansieringen ska vara ett robust och stabilt system över tid. Ett tydligt, rättvist och transparent finansieringssystem är en förutsättning för att kunna planera långsiktigt, genomföra utbildningen med hög kvalitet och stärka den kliniska forskningen. Nivån på ersättningen behöver vara realistisk och anpassad till verkliga kostnader. I dagsläget står regionerna för en hel del kostnader och det finns en förväntan från lärosätena att detta ekonomiska engagemang ökar över tid. Den nya 6-åriga utbildningen innebär också nya krav med en ökad andel av verksamhetsintegrerat lärande vilket ger ytterligare kostnader för regioner till exempel för mer handledning och utvärdering, lokaler och samordning. Den ändrade examensordningen och att läkarexamen blir legitimationsgrundande innebär att antalet bedömningsmoment ökar. Med tanke på ovanstående är rimliga finansieringsmodeller av stor vikt för att skapa goda och likvärdiga förutsättningar för utbildningen och för en god samverkan mellan lärosäten och regioner kring denna.

5.3.3 Klinisk forskning av hög kvalitet

Region Jönköpings län stödjer den bärande tanken att merparten av den ALF-finansierade forskningen ska vara fri inom ramen för definitionen av klinisk forskning. Regionen vill också understryka betydelsen av att läkarutbildningen har en tydlig vetenskaplig förankring och att lärare inom utbildningen ges goda möjligheter att aktivt bedriva forskning parallellt med läraruppdrag och kliniska. ALF-systemet har också en uppgift att det utbildas kliniska forskare som kan bli framtida lärare vid läkarprogrammet.

Bedömningar och förslag för den 6-åriga läkarutbildningen

6.1.1 Formerna för ersättningen

Region Jönköpings län anser att ersättningen för såväl utbildning som forskning bör baseras på andelen helårsstudenter och förespråkar också en höjd total ersättning för regioner som har regionaliserad läkarutbildning, där infrastrukturen för utbildningen och den kliniska forskningen kräver extra resurser. Den regionaliserade läkarutbildningen i Sydöstra sjukvårdsregionen stärker möjligheterna att kompetensförsörja den egna sjukvårdsregionen med läkare och har också positiva effekter på hälso- och sjukvårdens utveckling och den kliniska forskningen. Region Jönköpings län vill också understryka värdet av att höja ersättningen med tanke på den nya 6-åriga läkarutbildningen.

6.2.1 Förslag till förändrad ersättning

Region Jönköpings län stödjer att ALF-ersättningen per helårsstudent ska öka. Regionen får återkommande signaler om att läkarutbildningen är underfinansierad och att dagens statliga ersättningar är otillräckliga vilket innebär att även regionerna förväntas bidra ekonomiskt i allt högre grad men också att förutsättningar för klinisk forskning försämrats. Region Jönköpings län anser att ersättningsmodellen inte kan utgå från fördelningen som togs fram i samband med Läkarutbildningsutredningen som genomfördes 2013. Modellen bör baseras på så aktuella siffror som möjligt på antalet studenter och inte på beräkningar från 2013. Region Jönköpings län ser gärna att den planerade höjningen av ersättningen per helårsstudent tidigareläggs med tanke på att de ökade kostnaderna redan idag finns.

6.4 Utvärdering av läkarutbildningen

Region Jönköpings län ser positivt på förslaget att upphöra med utvärderingen av förutsättningarna för att bedriva läkarutbildning inom ramen för utvärderingen av universitetssjukvården.

Bedömningar och förslag för den kliniska forskningen

7.2 Definitionen av klinisk forskning

Region Jönköpings län är kritisk till förslaget att utöka definitionen av klinisk forskning med tillägget "... och som kräver tillstånd av Läkemedelsverket eller Etikprövningsmyndigheten". Ett sådant tillägg exkluderar forskning som mycket väl kan ha en angelägen klinisk frågeställning men där projektet inte är tillståndspliktigt enligt etikprövningslagen. Exempel på sådan forskning som kan komma att uteslutas är enkätundersökningar där svar inte går att länka till en individ, forskning på bakterier och på provmaterial (till exempel serum, cerebrospinalvätska och trombocyter) som poolats från flera personer eller studier där forskningspersonerna är avlidna. Region Jönköpings län ser inte tillräckliga skäl att ändra en allmänt vedertagen definition. Om förslaget accepteras finns risk för att angelägen klinisk forskning inte kan finansieras med ALF-medel.

7.3 Universitetssjukvårdsbegreppet

Region Jönköpings län tillstyrker utredningens förslag på att beskrivningen i ALF-avtalet av universitetssjukvården och dess betydelse för läkarutbildning, klinisk forskning, samt för kunskapstillämpning och kunskapsutveckling i hälso- och sjukvården ska behållas. Region Jönköpings län tillstyrker även att särskilda bestämmelser om universitetssjukvårdsenheter inte behöver anges i ALF-avtalet.

7.4 Behov inom strategiska områden

Region Jönköpings län ser positivt på förslaget att varje ALF-region får besluta om satsningar utifrån bedömningar av regionala behov, infrastruktur samt medel för internationellt eller europeiskt samarbete. Regionen instämmer också i att ALF-avtalet har en viktig roll att stödja och säkra bredden inom svensk klinisk forskning och stödjer en bredare definition av ALF-ersättningens

användningsområde för att även möjliggöra forskning inom till exempel folkhälsa och prevention.

7.5.1 Förslag till fördelning vid oförändrade anslag

Region Jönköpings län är kritisk till att fortsatt använda nuvarande procentuella fördelning mellan ALF-regionerna. Att bibehålla nuvarande snedfördelning skapar ojämlika villkor mellan utbildningar och mellan regioner. Historiskt har vissa regioner till exempel Region Östergötland länge varit förfördelade både när det gäller andelen av det totala beloppet för ersättningen för klinisk forskning och för utbildning. Region Jönköpings län anser att fördelningsmodellen behöver ses över för att skapa mer jämlika villkor.

7.5.2 Förslag om och fördelning av en ökning av ALF-ersättningen

Region Jönköpings län ser positivt på förslaget att staten ökar sin satsning på klinisk forskning vid ALF-regionerna men anser att fördelning i högre grad skall baseras på nyttiggörande för hälso- och sjukvården framför bibliometriska mått på genomslag i vetenskaplig litteratur.

7.9 Utvärderingar i ALF-avtalet

Region Jönköpings län stödjer förslaget att det även i framtiden ska genomföras utvärderingar av den kliniska forskningen kopplat till ALF-avtalet.

7.9.2 Utvärdering av den kliniska forskningens kvalitet

Region Jönköpings län ser positivt på att den kliniska forskningen fortsatt ska utvärderas utifrån de tre aspekterna: produktionens kvalitet, forskningens kliniska betydelse och samhällsnytta och forskningens förutsättningar. Utvärderingar är kvalitetsdrivande men tar samtidigt mycket resurser och därför förordar regionen ett längre tidsintervall än fyra år för utvärderingen av den kliniska forskningens kvalitet. Regionen delar utredningens förslag att utvärderingarna bör lägga större vikt vid att identifiera utvecklings- och förbättringsbehov.

7.10 Resursfördelningsmodell

Region Jönköpings län ser positivt på att utredningen föreslår att nuvarande resursfördelningsmodell behöver göras om. Regionen anser att nuvarande resursfördelningsmodell styr ekonomiska medel i allt för hög grad mot ALF-regioner med stora externa finansieringsanslag. Regionen ställer sig positiv till att ny modell tas fram för att skapa en resursfördelning som stimulerar till samarbete framför konkurrens mellan ALF-regioner.

Rachel De Basso
Regionstyrelsens ordförande

Jane Ydman
Regiondirektör